

Procesy adaptacji twórczej i rozwijania nowatorstwa pedagogicznego w systemie edukacji

17 stycznia 2013

Powodzenie postępu w pedagogice zależy od aktywnego udziału nauczycieli, a także co jest z tym związane posiadanie przez nauczyciela kwalifikacji, stopnia odpowiedniego zaangażowania i satysfakcji z wykonywanej pracy. Ażeby realizować reformy oświatowe należy dokonać zmian w sytuacji zawodowej nauczycieli.

E. Samujło wychodzi z założenia, że trzeba zahamować postępującą pauperyzację nauczycieli:

- uregulować status zawodowy nauczycieli, gwarantując autonomię i stabilizację dla dobrych pedagogów,
- zadbać o kształcenie nauczycieli doskonalenie i doradztwo. (M. Samujło, cyt. za M. Ochmańskim, 1997, s. 191).

Należy też informować wyczerpująco nauczycieli o propozycjach zmian oświatowych (nauczyciele nie zawsze są świadomi nowych, celów i zadań, jakie się przed nimi stawia). Zapoznać z wymogami, jaki ma być nauczyciel, który jest realizatorem reform oświatowych oraz jak w związku z tym powinno przebiegać jego kształcenie.

Umożliwić dostarczenie nauczycielowi tak bardzo potrzebnej wiedzy praktycznej, dotyczącej ludzkich zachowań w sytuacjach typowych i problemowych doświadczeń życiowych oraz form stałego doksztalcania. Sytuacje szkolne wymagają od nauczyciela refleksji, poszukiwania nowych rozwiązań i dostosowania się do aktualnych sytuacji.

Nauczyciel powinien posiadać pewne zalety osobowościowe i zawodowe, charakteryzować się:

- konsekwencją w myśleniu i działaniu, trzeźwą oceną swoich predyspozycji i umiejętności,
- działaniem planowym,
- otwartością i komunikatywnością, zamiłowaniem do pracy z dziećmi i młodzieżą,
- spostrzegawczością, intuicją, możliwością,
- asertywnością, empatią, tolerancją, kulturą osobistą, przyjaznym stosunkiem do innych ludzi.

Nauczyciele realizując politykę oświatową powinni poszerzać swoją wiedzę i korzystać z różnych form kształcenia (studia podyplomowe, wojewódzkie ośrodki metodyczne, czy samodzielna lektura czasopism pedagogicznych).

Jednym z istotnych zadań w zakresie edukacji nauczycieli jest tworzenie optymalnych warunków i atmosfery pozwalającej na kreowanie osobowości kandydatów do zawodu nauczycielskiego, ich szczególnych kompetencji zawodowych (np. prawidłowej komunikacji, empatii, umiejętności kontaktów interpersonalnych, służących pomocy uczniom w ich samorozwoju, odporności psychicznej na stres, twórczości w działaniu itp.).

Dialog i komunikacja to podstawowe środki współpracy tworzące podstawę osiągnięcia równowagi między zaakceptowaniem wspólnych norm, a honorowaniem istotnych różnic.

H. Kwiatkowska mówi, że: edukacja dla integrującego się świata zakłada potrzebę kształcenia umiejętności otwierania się ludzi na inność i odmiennosc, na różnice międzykulturowe. Sprawności komunikacyjne odgrywają w tym procesie istotną rolę. (H. Kwiatkowska, 1997, s. 310).

Jednym z zadań współczesnego nauczyciela jest wychowanie uczniów na obywateli Europy. W szkole uczniowie mają uczyć się koniecznych form współżycia społecznego, rozwijać w sobie umiejętność samodzielnego myślenia i działania.

W świetle tych potrzeb nauczyciele powinni być wychowawcami, przekazicielami kultury, norm i wartości, organizatorami wolnego czasu i animatorami, opiekunami, doradcami, przywódcami.

Zdaniem S. Sławińskiego reforma, musi brać pod uwagę rozwój dziecka jako naturalne zjawiska. Działalność kształcąca czy wychowawcza nauczyciela polega na rozbudowaniu i ukierunkowaniu rozwoju dziecka. (S. Sławiński cyt. za M. Ochmański,1997, s.193).

Nauczyciel realizuje strukturę wspomagania człowieka w procesie codziennego usamodzielniania się, np. intelektualnego i emocjonalnego. Ponieważ dziecko jest podmiotem swojego rozwoju nauczyciel może wprowadzić je w samokształcenie i samowychowanie. Ważną sprawą jest rozwijanie u uczniów umiejętności samodzielnego zdobywania potrzebnych informacji.

Twórcze pomysły spotykają się z uznaniem i są wykorzystywane przez kolegów. Zapisywanie własnych pomysłów i rozwijanie ich. Należy uczyć zachowywania pewności siebie, nie postępować wrogo i agresywnie, liczyć się z osobowością innych ludzi.

Trzeba udzielać informacji o procesie twórczym. Rozwiewanie lęku jaki wzbudzają arcydzieła – przedstawienie uczniom metod zastosowanych przez artystę oraz historię pracy nad dziełem. Popieranie i ocenianie inicjatywy wychowanków w uczeniu się oraz zwiększanie samodzielności uczniów. Ciągłe rozwiązywanie problemu, który nie daje spokoju i wymaga nowego rozwiązania.

Nauczyciel powinien stwarzać sytuacje wymagające twórczego myślenia – stopniowanie trudności. Stwarzać zarówno okresy aktywności jak i spokoju. Planowanie okresów spokoju w ciągu dnia. Udostępniać środki do realizacji pomysłów. Pokonywanie trudności w warunkach realnych – mobilizować zasoby szkoły, rodziców, różnych instytucji. Popierać zwyczaj, pełniej mobilizacji pomysłu. Uczyć weryfikować konsekwencje pomysłu i wykonywać czarną robotę poprzez wprowadzenie go w czyn.

Rozwijać konstruktywny krytycyzm. Podawać realne środki do usunięcia braków. Popierać zdobywanie wiedzy w wielu dziedzinach, ponieważ sprzyja to oryginalności.

W ujęciu R. Schulza idea " edukacji" jako działalności twórczej " jest to konstrukcja intelektualna, która skupia wokół siebie wszystkie szczegółowe koncepcje wchodzące w skład pedagogicznego kracjonizmu. A są one następujące:

Ideologia uczenia twórczego.

Zgodnie z jej założeniami proces uczenia ma – lub powinien mieć – charakter twórczy a uczeń powinien być uznany i traktowany jako jeden z przedmiotów działalności twórczej

Ideologia twórczego nauczyciela.

U jej podstaw tkwi przekonanie, że praca pedagogiczna czyli działanie związane z nauczaniem i wychowaniem mają charakter twórczy.

Koncepcja szkoły jako organizacji twórczej

Zakłada ona, że szkoła jako pewien złożony system działania zdolna jest również do manifestowania zachowań twórczych np. tworząc innowację w związku z rozwiązywaniem swych problemów przystosowawczych i rozwojowych.

Kompetencja samoregulacji i samoodnowy systemu edukacyjnego.

U jej podstaw tkwi założenie, że system szkolny powinien stanowić autonomiczny podmiot w procesie zmiany i powinien zyskać zdolność do samodzielnego rozpoznawania i rozwiązywania problemów przystosowawczych i rozwojowych słowem, że jego funkcjonowanie powinno mieć innowacyjny charakter. (R. Schulz, 1996, s.16).

Według S. Seul można sobie i uczniom życzyć, by nauczyciel prezentował twórczą postawę w pracy dydaktycznej, znał swoje możliwości, zdeterminowane temperamentem, zrezygnował z "

etykiet", akceptował ucznia i kontrolował pozycję socjometryczną w klasie, gdyż wszystkie działania wywierają istotny statystycznie ustalony wpływ na pobudzanie i rozwijanie możliwości ucznia. (S. Seul, 1995, s. 23).

Nauczyciel nowatorski myślący niestereotypowo sprzyja w wyższym stopniu uzyskiwaniu zamierzonych celów edukacyjnych. Spostrzega on ucznia jako podmiot, z którym warto współdziałać, potrafi go zachęcić, przyciągnąć, zainteresować zdobywaniem wiedzy i umiejętności.

Cz. Kupisiewicz uważa, że reformowane nauczanie szkolne pojmowane dzisiaj jako etap wstępny do kształcenia ustawicznego, zmienia też swój charakter i z dawnej roli informacyjno-egzaminacyjnej przechodzi do roli stymulującej i regulującej aktywność ucznia. Przygotowanie pedagogiczne nauczycieli jest więc niezbędne do urzeczywistnienia tych nowych funkcji nauczania i dostosowania do wymogów racjonalnej demokratyzacji, a zarazem i do zbliżenia do warunków życia społeczno-gospodarczego. (Cz. Kupisiewicz, 1995, s. 77).

Allen. T. Pearson zakłada, że zgodnie z założeniami tej reformy w kształtowaniu nauczycieli, częściowo już zrealizowanym w krajach Wspólnoty Europejskiej, kładzie się silny nacisk na przygotowanie ich do:

1. Działalności w środowisku lokalnym oraz na rzecz tego środowiska.
2. Wdrożenia młodzieży do korzystania z nowych technik i środków informacyjnych.
3. Wprowadzenia kursów przedzawodowych w szkole średniej.
4. Opracowania programów służących aktualizacji i poszerzaniu wiedzy absolwentów niepełnych i pełnych (maturalnych) szkół średnich o kwalifikacje wymagane na rynku pracy.
5. Sprawowane funkcji wychowawczych w szerszym od dotychczasowego zakresie, co wiąże się z przekształceniami życia rodzinnego m.in. Wskutek

wzrastającego zatrudnienia obojga rodziców oraz zmniejszenia się liczby rodzin wielopokoleniowych. (Allen T. Pearson, s. 148).

Celem kształcenia nauczycieli powinno być przekazywanie przyszłym nauczycielom tego, co zostało nauczone w toku praktyki nauczania i co może pomóc w realizowaniu zamiaru spowodowania uczenia się uczniów. Przyszli nauczyciele powinni nauczyć się takich ogólnych teorii i zasad, które dadzą się użyć w inteligentny i pomysłowy sposób.

Z. Ratajek uważa, że nadeszły takie czasy dla nauczycieli, że droga uzyskania kwalifikacji wiedzie nie przez przyswajanie i stosowanie teorii, ale przejawia się w samodzielnym i twórczym zajmowaniu postawy opozycyjnej, konstruowania swojej podmiotowej pedagogiki, swojego modelu doskonałości, brania pełnej odpowiedzialności za swoją "rewizję" tradycji i nową wizję własnej obecności w procesach edukacyjnych. (Z. Ratajek, 1995, s.25).

Natomiast M. J Szymański na podstawie badań przedstawia następujące opinie wyrażone przez nauczycieli. Uważają oni, że społeczeństwo nasze straciło jakby elementarny rozum edukacyjny, to jest zdolność do zadbania o elementarne warunki rozwoju własnych dzieci, są zgodni co do tego że nie treści kształcenia, ale rozwój i świat wartości człowieka to najważniejsze kwestie edukacji człowieka. Zaś edukację i sens pracy zawodowej nauczycieli sprowadza się do podporządkowania standardów, które zastały ustalone, sformułowane " ponad" edukacją – ideologii systemu społecznego programom wiedzy szkolnej, prawom, definicjom, wzorom wyjaśnień. Co do reformy twierdzą, że sprawny jej przebieg wymaga centralnego sterowania. (M.J. Szymański,1995, s.16).

T. Lewowicki wyrażał stosunkowo nowe stanowisko w polskiej dydaktyce dotąd nadmierne przywiązanie do opanowania wiedzy – bądź to drogą nauczania, bądź uczenia się zaniedbywało wychowawczą rolę wartości nadającą sens edukacji, ale także

całemu życiu. (T. Lewowicki, 1994, s. 17).

Rozwój nauczycieli w zawodzie jest procesem ciągłym, możliwym dzięki samokontroli i samokrytyce, uwarunkowanym połączeniem osobistych wysiłków edukacyjnych z formami instytucjonalnymi. Proces ten implikuje identyfikację z zawodem (tj. profesjonalizację) wrastanie w zawód, rozwój w zawodzie i realizowanie tą drogą własnej osobowości, decyduje o powodzeniu zawodowym nauczycieli.

Jeśli potrzebujesz pomocy w pisaniu nowej pracy z pedagogiki, to polecamy serwis [pisanie prac z pedagogiki](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac.